



การรับรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์ ของนักศึกษามุสลิมปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา Muslim Undergraduate Students’ Perceptions towards Sex Education and Reproductive Health in Yala Rajabhat University

อัดนัน มาเต, รอกีเยาะ แวเต็ง, และอัฟริซา อุมาร์ อาจารย์ที่ปรึกษา ดร. ชัมชู สาอู
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อ.เมือง จ.ยะลา 95000



◆ บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์ของนักศึกษามุสลิมระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม 2557 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีการรับรู้ด้านระดับการรับรู้ด้านความเชื่อด้านศาสนาเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.53) ตามด้วยด้านหลักสูตรการสอนเพศศึกษาในสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.93) ด้านสื่อสิ่งพิมพ์และ อิเลคทรอนิกส์ (ค่าเฉลี่ย 3.76) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์และด้านความเชื่อเกี่ยวกับการเข้าสู่ันต์ (ค่าเฉลี่ย 3.75) และด้านความรู้เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์และการคุมกำเนิด(ค่าเฉลี่ย 3.52)

คำสำคัญ: การรับรู้ เพศศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์ นักศึกษาปริญญาตรีมุสลิมมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

◆ บทนำ

การให้การศึกษาเกี่ยวกับเพศศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์ในสังคมมุสลิมนั้นมีความอ่อนไหว (sensitive) และบ่อยครั้งที่สังคมมองว่าเป็นสิ่งต้องห้าม (taboo) ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการทางศาสนาที่ส่งเสริมให้มีการให้การศึกษาเกี่ยวกับเพศศึกษาและภาวะสุขอนามัยการเจริญพันธุ์อย่างเหมาะสม (Mohammad Reza et al., 2006; Sa-U, Nik Abd Rahman and Nordin, 2009) แม้ว่าหลักสูตรการศึกษามีการระบุถึงความสำคัญและได้กำหนดสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาในระดับชั้นต่างๆ แต่ความถกเถียงทางความเชื่อที่แตกต่างกันของผู้ปกครองหรือสถานศึกษาส่งผลให้การเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนและเยาวชนเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม (Kay, Jones, and Jantaraweragul, 2000) ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมาเช่น การผิดประเวณี (ซินา) การตั้งครรภ์ในวัยเรียนหรือการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของตัวแทนนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาในการประชุมกลุ่มเพื่อให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดเพศศึกษาและภาวะสุขอนามัยการเจริญพันธุ์ในสังคมมุสลิม (ประชุมกลุ่ม, 20 ธันวาคม 2556)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นและการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษานั้นประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น จากการศึกษาของ Sa-U, Nik Abd Rahman and Nordin (2009) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์ของนักศึกษามุสลิมปริญญาตรีในประเทศมาเลเซีย โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษา ความรู้และความเชื่อด้านศาสนา สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสิ่งพิมพ์ และความรู้เรื่องเพศและการเจริญพันธุ์ของวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับ Francis (2011) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเพศศึกษาในประเทศแอฟริกาใต้ พบว่า หลักสูตรเพศศึกษา ครูผู้สอนและความสามารถในการสอน วิธีการสอน นโยบาย และค่านิยมของบุคคลและสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับการจัดเพศศึกษาและความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสังคมมุสลิมนั้นไม่จำกัด และผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวนั้นยังเป็นที่น่ากังวล (Cok , 2000) เช่น จากการศึกษาของ GÖkengin et al. (2003) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย Ege ประเทศตุรกีมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาวะอนามัยทางเพศและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่ไม่เพียงพอ หรือในประเทศแอลเบเนียที่ Burazeri et al. (2003) รายงานว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงติราน่ามีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกที่อายุเฉลี่ย 17.9 ปีสำหรับผู้ชาย และ 18.8 ปีสำหรับผู้หญิง จากการศึกษาของ Mohammad Reza et al. (2006) พบว่าการจัดเพศศึกษาในประเทศอิหร่านนั้นเป็นไปอย่างจำกัดเนื่องจากเป็นสิ่งที่อ่อนไหวทางวัฒนธรรม ทำให้ความรู้เกี่ยวกับภาวะสุขอนามัยทางเพศของวัยรุ่นไม่จำกัดด้วยส่วนในประเทศมาเลเซีย จากการศึกษาของ Nik Abd Rahman et al. (2007) พบว่า แม้ว่านักศึกษามุสลิมปริญญาตรีมีทัศนคติทางบวกในเรื่องเพศและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษา แต่ก็มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในระดับจำกัดและสิ่งที่น่าสนใจจากการศึกษาของ Paruk et al. (2006) เกี่ยวกับอิทธิพลของศาสนาที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับผู้ป่วยโรคเอดส์ของนักศึกษามุสลิมปริญญาตรีในประเทศแอฟริกาใต้นั้นผลการศึกษารายงานว่าระดับความเคร่งครัดทางศาสนาจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางบวกต่อผู้ป่วยโรคเอดส์

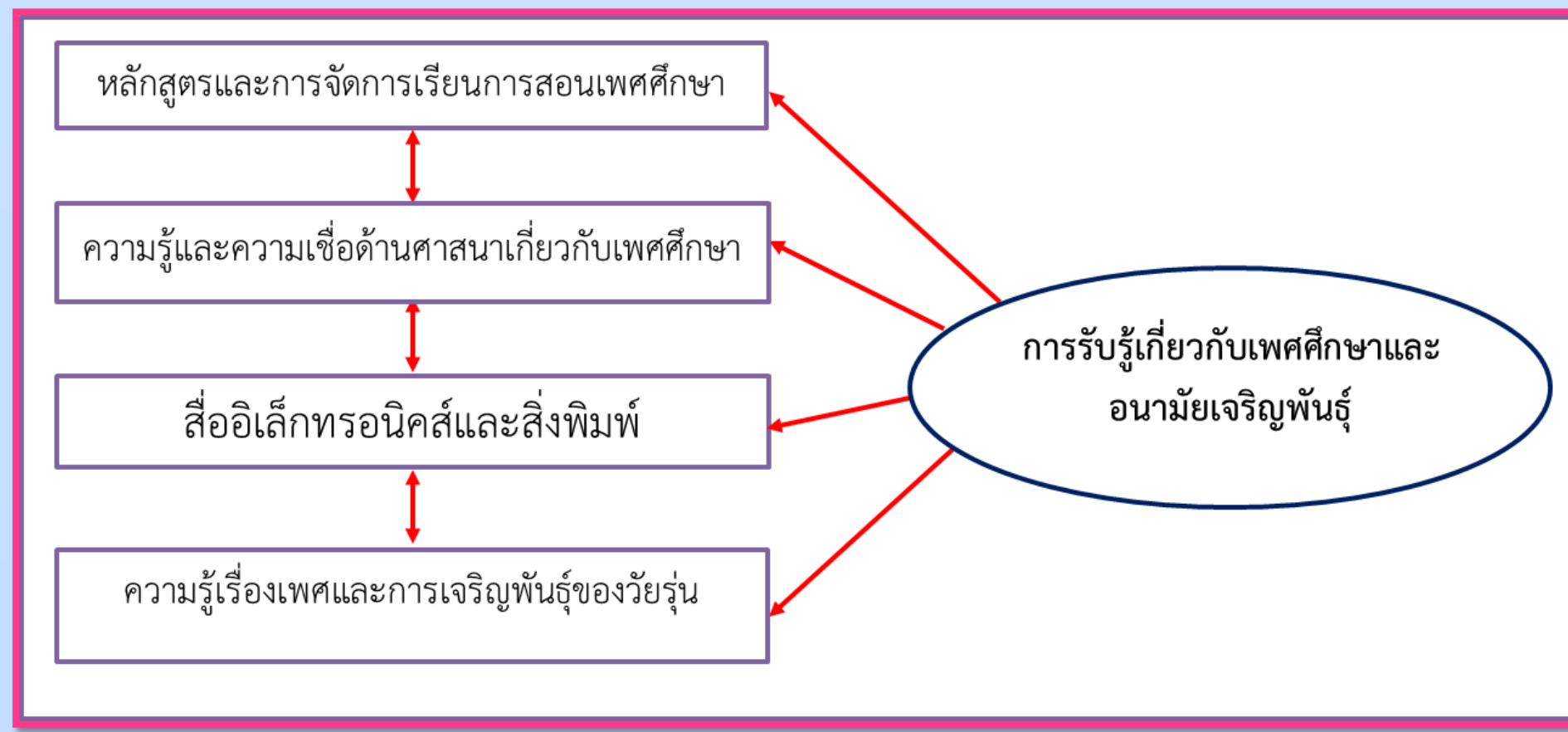
จากผลการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่ายังมีความรู้และสารสนเทศในการอธิบายเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ที่มีต่อนักศึกษามุสลิมระดับปริญญาตรีนั้นยังมีจำนวนน้อยซึ่งเป็นสภาพที่เกิดขึ้นกับประเทศที่กำลังพัฒนาอื่นๆ เช่นกัน (Singh, Bankole and Woog, 2005) ดังนั้น ผลของการวิจัยในครั้งนี้มีส่วนช่วยในการสร้างองค์ความรู้และการเผยแพร่ข้อมูลในเรื่องดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีอยู่จำกัด

◆ วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์ของนักศึกษามุสลิมระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แนวคิดของ Manlove et al. (2001) เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้เรื่องเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ของวัยรุ่น ดังภาพประกอบ



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : ดัดแปลงจาก Sa-U, Nik Abd Rahman and Nordin (2009)

◆ วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ(Research Design) โดยวิธีการสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- ประชากร** นักศึกษาระดับปริญญาตรี นัถือศาสนาอิสลาม ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2556 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวนทั้งสิ้น 5,496 คน
- กลุ่มตัวอย่าง** หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan ได้จำนวน 346 คน โดยผู้วิจัยได้สุ่มแบบชั้นภูมิ โดยเก็บเพิ่มเป็น 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถามจำนวน 40 ข้อ โดยผู้วิจัยได้คำถามจำนวนทั้งหมด 37 คำถาม
- โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัว ตอนที่ 2 เป็น การรับรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาและภาวะอนามัยการเจริญพันธุ์ใน 5 ด้าน ดังตาราง 1

ตาราง 1 รายละเอียดของแบบสอบถาม

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	รายละเอียดของแบบสอบถาม	Code	จำนวนข้อ
1.หลักสูตรการสอนเพศศึกษาในสถานศึกษา	1.หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษา	cur_2-5	4
2.ความรู้และความเชื่อด้านศาสนาเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์	2.ความรู้และความเชื่อด้านศาสนา	rel_7-11	5
3.สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสิ่งพิมพ์	3.สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสิ่งพิมพ์	med_12-19	8
4.ความรู้เรื่องเพศและการอนามัยการเจริญพันธุ์	4.ความรู้เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์และการคุมกำเนิด	pre_20-24	5
	5.ความเชื่อเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์	kno_26-34	9
	6.ความเชื่อเกี่ยวกับการเข้าสู่ันต์ (การชโลบอิชะเวฟ)	cir_35-40	6
	รวม		37

◆ ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลด้านประชากรของกลุ่มตัวอย่างแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลด้านประชากรของกลุ่มตัวอย่าง (จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม = 400 คน)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	70	17.5
หญิง	330	82.5
2. ระดับชั้นปี		
ป.ตรี	359	89.8
ข้าราชการ/ครู/รัฐพลู่ง	6	1.5
ได้ศึกษาจบ	12	3
ไม่ไปโรงเรียน	23	5.8
3. อายุ (ปี)		
18	24	6
19	83	20.75
20	93	23.25
21	85	21.25
22	85	21.25
23	24	6
>23	6	1.5
4. ภูมิภาค		
ยะลา	159	39.8
สงขลา	157	39.3
นราธิวาส	90	22.5
ปัตตานี	14	3.5
5. สถานภาพ		
โสด	304	76
มีคู่หมั้น	77	19.3
แต่งงานแล้ว	19	4.8
6. ศาสนา		
ศาสนาอิสลาม	100	25
มุสลิม/ชาวมุสลิม/มุสลิม/ชาวมุสลิม	100	25
ศาสนาพุทธและศาสนาอื่นที่ไม่ใช่ศาสนาอิสลาม	100	25
7. ชั้นปี		
ปี 1	100	25
ปี 2	100	25
ปี 3	100	25
ปี 4	100	25
8. ค่าเฉลี่ยเกรดเฉลี่ย (CGPA)		
< 2.00	4	1
2.00-2.49	13	3.3
2.50-2.99	200	50
3.00-3.49	130	32.5
>3.50	14	3.5
9. ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา		
ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	72	18
มีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	321	80.3
อื่นๆ (เช่น, และวิธีชโลบอิชะเวฟ)	7	1.8
10. การเข้าถึงการอบรมเกี่ยวกับเพศศึกษาและการวางแผนครอบครัว		
เคยเข้ารับการอบรม	252	63
ไม่เคยเข้ารับการอบรม	148	37

ตอนที่ 2 ระดับการรับรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์

จากการวิเคราะห์ผล สามารถนำเสนอระดับการระดับการรับรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาและภาวะอนามัยการเจริญพันธุ์ ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และCorrected Item-Total Correlation (r)

Code	ข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	S.D.	r
cur_2	ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการสอนเพศศึกษา	3.96	.75	.43	
cur_3	ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการสอนเพศศึกษา	3.82	.86	.45	
cur_4	ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการสอนเพศศึกษา	3.77	.84	.47	
cur_5	ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการสอนเพศศึกษา	4.15	.83	.53	
	ค่าเฉลี่ยรวม = .70	3.93			
rel_7	ความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามเกี่ยวกับเพศศึกษา	4.57	.74	.60	
rel_8	ความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามเกี่ยวกับเพศศึกษา	4.56	.70	.70	
rel_9	ความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามเกี่ยวกับเพศศึกษา	4.53	.70	.73	
rel_10	ความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามเกี่ยวกับเพศศึกษา	4.49	.75	.65	
rel_11	ความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามเกี่ยวกับเพศศึกษา	4.40	.78	.62	
	ค่าเฉลี่ยรวม = .85	4.53			
med_12	ความรู้เกี่ยวกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับเพศศึกษา	4.08	.82	.48	
med_13	ความรู้เกี่ยวกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.91	.85	.58	
med_14	ความรู้เกี่ยวกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับเพศศึกษา	4.09	.85	.53	
med_15	ความรู้เกี่ยวกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.89	.95	.62	
med_16	ความรู้เกี่ยวกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.82	.96	.67	
med_17	ความรู้เกี่ยวกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.62	.94	.59	
med_18	ความรู้เกี่ยวกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.24	1.05	.51	
med_19	ความรู้เกี่ยวกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.42	.99	.45	
	ค่าเฉลี่ยรวม = .83	3.76			
pre_20	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.37	.99	.43	
pre_21	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	4.12	.86	.24	
pre_22	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.58	1.02	.47	
pre_23	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.09	1.31	.47	
pre_24	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.42	1.12	.49	
	ค่าเฉลี่ยรวม = .67	3.52			
kno_26	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	4.35	.92	.81	
kno_27	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.87	1.03	.77	
kno_28	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.73	1.06	.77	
kno_29	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.78	1.01	.77	
kno_30	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.18	1.05	.80	
kno_31	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.12	1.15	.80	
kno_32	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.82	.95	.76	
kno_33	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.95	.89	.76	
kno_34	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.94	.90	.77	
	ค่าเฉลี่ยรวม = .80	3.75			
cir_35	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	4.21	.932	.27	
cir_36	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	4.07	1.12	.33	
cir_37	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.31	1.16	.71	
cir_38	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.43	1.17	.72	
cir_39	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.21	1.24	.69	
cir_40	ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	3.41	1.18	.64	
	ค่าเฉลี่ยรวม = .80	3.61			

◆ อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

- หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จากผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเพศศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษายังไม่เพียงพอ และไม่มีวิชาดังกล่าวที่เป็นวิชาเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเพศศึกษาในประเทศกำลังพัฒนาที่ Singh, Bankole and Woog (2005) พบว่า ยังต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของ
- ความรู้และความเชื่อด้านศาสนาเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับศาสนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ โดยเห็นว่าการใช้ศาสนาสามารถเป็นเครื่องมือหนึ่งในการป้องกันหรือยับยั้งปัญหาต่างๆ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน (ซินา) หรือการสำส่อนทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Sa-U, Nik Abd Rahman and Nordin (2009) ที่พบว่า ความรู้และความเชื่อด้านศาสนาเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์สังคมในทุกระดับชั้น
- สื่อสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต ผลการศึกษาพบว่า สื่ออินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาของนักศึกษา โดยเห็นว่ามีส่วนในการชักจูงคนหนุ่มสาวให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน (ซินา) ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่สื่ออินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการรับรู้ในเรื่องต่างๆ ของวัยรุ่นและเยาวชน
- ความรู้เรื่องเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาในระดับปานกลาง เช่น การคุมกำเนิด และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับแนวคิดที่มีพื้นฐานจากศาสนาและค่านิยมของสังคม เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับความสำคัญของการรักษาความบริสุทธิ์ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุดสำหรับทั้งชายและหญิงก่อนที่จะแต่งงาน และส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการใช้ถุงยางอนามัย (การเข้าสู่ันต์) ในระดับมาก ผลการศึกษาดังกล่าวนี้ สะท้อนบริบทของมุสลิมในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยว่ามีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาที่เปิดกว้างกว่าในประเทศมุสลิมบางประเทศ เช่น ตุรกี โดย GÖkengin et al. (2003) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย Ege มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาวะอนามัยทางเพศและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่ไม่เพียงพอ

◆ ข้อเสนอแนะ

- ควรจัดให้มีหลักสูตรการสอนเนื้อหาที่เกี่ยวกับเพศศึกษา รวมทั้งจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร (cocurriculum) ในเรื่องดังกล่าวให้ครอบคลุม ทันสมัย และใช้ประโยชน์ได้จริง
- ควรจัดการอบรมด้านศาสนาที่เกี่ยวกับเพศศึกษาและการวางแผนครอบครัวให้กับนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเรื่องการแต่งงานและการใช้ชีวิตคู่ในอิสลาม
- ควรใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์ในการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนเพศศึกษา

◆ กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากโครงการทุนวิจัยสำหรับนักศึกษามุสลิมปริญญาตรี ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (SOUTH PUS) พ.ศ.2556 ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

◆ อ้างอิง(บางส่วน)

- Cok, F. (2000). Reflections of an adolescent sexuality education program in Turkey, SIECUS Report, 28(4), 5-6.
- Francis, Dennis A. (2011). Sexuality Education in South Africa: Wedged within a Triad of Contradictory Values, Journal of Psychology in Africa, 1(21) , 317-325.
- Gökengin, D., Yamazhan, T., Özkaya, D., Aytağ, S., Ertem, E., Arda, B. & Serter, D. (2003). Sexual knowledge, attitudes, and risk behaviors of students in Turkey, Journal of School Health, 73(7), 258-622.
- Kay, Noy S., Jones, Megan R., & Jantaraweragul, Sudgasame. (2010). Teaching Sex Education in Thailand. Journal of Research, 5(12), 10-15.
- Sa-u, Samsod, Nik Abd Rahman, Nik Suryani & Nordin, Mohamad Sahari, (2009). A multidimensional construct of perceptions on sexual and reproductive health among Muslim undergraduate students, AL-Risala, 9(9), 1-16.

◆ ภาคผนวก ก ภาพประกอบการประชุมกลุ่ม วันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2556

